

Ohjeita sosiaalialan palveluasumisyksiköiden suunnitteluun

Oulun seudun ympäristötoimi

Versio 1. Laadittu 27.1.2021, ohjeessa olevat linkit korjattu 13.11.2023

Hyväksytty 27.1.2021/Outi Tammilehto

Sisällys

1	Johdanto.....	3
2	Toiminnasta ja tiloista tehtävät luvat ja ilmoitukset.....	3
2.1	Rakennuslupa	3
2.2	Terveystieteiden lain mukainen ilmoitus.....	3
2.3	Elintarvikelain mukainen ilmoitus	4
3	Tilat ja materiaalit.....	4
4	Lainsäädäntö ja ohjeet	7
5	Yhteystiedot	7

1 Johdanto

Perustamisohje on tarkoitettu ikäihmisten tehostetun- ja tuetun palveluasumisen yksiköiden suunnitteluun. Ohjetta voidaan käyttää soveltuvin osin myös muihin sosiaalialan yksiköiden kuten lastenkotien, ensi- ja turvakotien ja kehitysvammaisten asumispalveluiden suunnitteluun.

2 Toiminnasta ja tiloista tehtävät luvat ja ilmoitukset

2.1 Rakennuslupa

Heti suunnittelun alkuvaiheessa kiinteistönomistajan tai toiminnanharjoittajan tulee selvittää kunnan rakennusvalvonnasta tarvittavat luvat ja vaatimukset. Kiinteistönomistaja voi joutua hakemaan jo olemassa olevaan tilaan **rakennusluvan mukaisen käyttötarkoituksen muutosta**. Suunnitteluvaiheessa tulee huomioida sosiaalitoimen ja pelastusviranomaisen vaatimukset.

Kiinteistön omistajan tulee teettää tarvittaessa kuntotutkimus. Mahdolliset korjaustoimenpiteet voivat vaatia rakennusluvan. Luvan tarve tulee selvittää rakennusvalvonnasta.

Toiminnanharjoittaja tai suunnittelija voi suunnitteluvaiheessa olla yhteydessä Oulun seudun ympäristötoimeen suunnitelmien arvioimiseksi.

2.2 Terveysturvallisuuden mukainen ilmoitus

Toiminnanharjoittajan on tehtävä **terveydensuojelulain 13 § mukainen ilmoitus toiminnastaan** Oulun seudun ympäristötoimeen viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista. Kirjalliseen ilmoitukseen tulee liittää ajantasainen pohjapiirustus ja kalustesuunnitelma. Ilmoituksen voi tehdä Oulun seudun ympäristötoimelle

- sähköisesti ympäristöterveydenhuollon ilmoituspalvelussa ilpassa (ilppa.fi) tai
- [ilmoituslomakkeella](#), joka löytyy ympäristöterveydenhuollon kotisivuilta.

Toiminnanharjoittajalle annetaan todistus ilmoituksen käsittelystä. Ilmoituksen käsittelystä peritään [Oulun seudun ympäristötoimi -liikelaitoksen johtokunnan hyväksymän taksan mukainen maksu](#). Tilat ja toiminta tarkastetaan toiminnan aloittamisen jälkeen. Tämän jälkeen toimintaan tehdään tarkastuksia säännöllisesti.

2.3 Elintarvikelain mukainen ilmoitus

Palveluasumisyksikön yhteydessä olevasta elintarvikehuoneistotoiminnasta tulee toimijan tehdä **elintarvikelain 13 § mukainen ilmoitus.**

3 Tilat ja materiaalit

Tilojen, pintojen ja kalusteiden tulee olla helposti puhtaana pidettäviä, kestäviä ja turvallisia.

- Materiaalivalinnoissa tulee käyttää vähäpäästöisiä materiaaleja.
- Tavaroiden säilytystä varten suositellaan ovellisia kaappeja.
- Suunnittelussa tulee välttää korkealla sijaitsevia hankalasti puhdistettavia tasoja.
- Lattiamateriaalit, erityisesti pesutiloissa, eivät saa olla liukkaita.
- Rakenteiden, varusteiden ja kalusteiden tulee olla turvallisia. Tarvittaessa, kaatumisen estämiseksi, kaapit, hyllyt yms. on kiinnitettävä lattiaan tai seinään.
- Ovien avautumissuunnat tulee olla turvallisia ja tarvittaessa ovissa tulee olla aukipitolaite.
- Raskaissa ovissa tulee olla turvasaranat, jotka estävät sormien jäämisen oven ja karmin väliin.
- Tilojen tulee olla mitoitettuja siten, että liikkumisvälineiden ja muiden apuvälineiden käyttö on mahdollista.

Pyykin säilytystä, pesua ja kuivaamista varten tulee varata kodinhoito- tai vastaavat tilat toiminnan laajuus huomioon ottaen.

- Tilojen suunnittelussa tulee huomioida toiminnan laajuus.
- Pyykinpesua varten suositellaan ammattikäyttöön tarkoitettua pyykinpesukonetta, jossa on portaaton lämpötilansäätö.
- Pyykin pesutilassa tulee olla laskutilaa, lattiakaivo, vesipiste ja pesuallas.
- Pyykin kuivaamista varten tulee olla kuivausrumpu tai kuivaushuone, jossa on riittävä tulo- ja poistoilmanvaihto.
- Puhtaalle ja likaiselle pyykille tulee olla erilliset ja riittävät käsittely ja säilytystilat.
- Kulku pyykkihuoltotiloihin tulisi järjestää siten, ettei ristikontaminaation vaaraa synny. Esimerkiksi puhdasta pyykkiä ei kuljeteta likaisten tilojen kautta.
- Vanhainkodeissa ja muissa laitoshoidon vastaavaa hoitoa tarjoavissa yksiköissä tulee olla huuhtelu- ja desinfiointikone alusastioiden ym. puhdistusta varten.

Siivousvälineille, puhdistusaineille, siivouskoneille ja -kärryille tulee varata riittävästi säilytys- ja huoltotilaa.

- Tarvittaessa siivousvälineiden säilytystilaa tulee olla jokaisen ryhmäkodin/osaston yhteydessä.
- Hyvin varustetussa siivousvälinetilassa tulee olla vesipiste, kaatoallas, lattiakaivo, harjateline, kuivauspatteri, riittävästi hyllytilaa sekä riittävä ilmanvaihto.
- Siivousvälinetila tulee olla lukittava.
- Siivousvälineiden puhtaanapitoa varten tulee olla pyykinpesukone.
- Keittiön siivousvälineille tulee varata tarvittaessa oma siivousvälineiden säilytystila.

Jäteasiat ja -telineet tulee sijoittaa lähelle jätteiden syntypaikkoja.

- Jätteenkeräys tulee järjestää niin etteivät jätteet aiheuta terveys- tai hajuhaittaa.
- Jätteiden lajittelussa, keräämisessä ja muussa jätehuollossa on noudatettava kunnan jätehuoltomääräyksiä.

Muut tilat

- **Henkilökunnalle** tulee olla asianmukaiset peseytymis-, pukeutumis-, ruokailu-, lepo- ja käymälätilat.
- Henkilökunnan likaisille ja puhtaille työvaatteille tulee olla säilytystilat.
- **Väestönsuojatiloja** voidaan käyttää esimerkiksi kuntoiluun tai muuhun harrastustoimintaan, jos tiloissa on riittävä ilmanvaihto, valaistus ja lämpötila. Kaikuminen tiloissa on estettävä.
- **Apuvälineille** kuten pyörätuoleille, rollaattoreille ja suihkusängyille tulee olla säilytys- ja varastointitilaa.
- **Omaisten tuomien helposti pilaantuvien ruokien säilyttämistä varten** on varattava kylmätilaa (jääkaappi). Kylmätilaa ei saa sijoittaa jakelu- tai valmistuskeittiöön.

Oleskelutiloissa tulee olla terveellinen ja viihtyisä sisäilma

- Ilmanvaihdon tulee olla riittävä tiloihin suunnitellulle maksimi henkilömäärälle.
- Tiloissa ei saa olla vedon tunnetta.
- Sisäilman lämpötilan tulee olla lämmityskaudella +20 °C - +26 °C ja lämmityskauden ulkopuolella +20 °C - +32 °C.
- Tilojen suunnitteluvaiheessa esimerkiksi helteen aiheuttamien terveyshaittojen torjuntaan tulee varautua vanhuksille ja heikkokuntoisille tarkoitetuissa asuinhuoneistoissa.
- Suunnittelussa tulee ottaa huomioon rakennuksen etelä- ja länsipuoleisten huonetilojen suurempi lämpökuorma.
- Asuinhuoneissa tulisi olla mahdollisuus tuulettaa ikkunan kautta.

- Ilmanvaihtolaitteet eivät saa aiheuttaa häiritsevää melua.
- Ilmanvaihtolaitteista ja muista rakennuksen teknisistä laitteista sekä ympäristömelusta aiheutuva keskiäänitaso saa olla oleskelu- ja työskentelytiloissa (pois lukien keittiö) enintään 35 dB päiväaikana. Kello 22-7 suurin sallittu keskiäänitaso on 30 dB.
- Meluhaittojen vähentämiseksi tulee huolehtia tilojen akustoinnista.
- Tiloissa tulee olla riittävä valaistus.

Sisäänkäynti tulee olla esteetön ja turvallinen.

- Sisäänkäyntien yhteydessä portaikoissa tulee olla kulkuluiskat.
- Sisäänkäynnin yhteydessä, lukuun ottamatta varauloskäyntejä, tulee olla tuulikaappi tai eteinen vetohaittojen ehkäisemiseksi.
- Sisäänkäynnin yhteyteen tulee varata tilaa erilaisten apuvälineiden kuten pyörätuolien, rollaattoreiden ja lastenvaunujen säilyttämistä varten.
- Sisäänkäynnin yhteydessä tulisi olla mahdollisuus apuvälineiden pesuun ja kuivaamiseen. Pesupaikassa tulisi olla hiekanerotuskaivo.

Asukashuoneet tulee olla esteettömät ja helposti puhtaana pidettävät

- Asukashuoneiden tulee olla pääasiassa yhden hengen huoneita.
- Yhden hengen huoneen pinta-alan tulee olla vähintään 12–15 m² ja kahden hengen huoneen vähintään 16–20 m².
- Sänkyjen sijoittamista lähelle ulkoseinää tulee välttää.
- Huoneiden yhteydessä tulee olla oma esteetön wc-suihkutila. Mikäli wc-tiloja ei ole jokaisen huoneen yhteydessä, wc-tiloja tulisi olla yksi kolmea (3) asukasta kohti. Wc-tiloissa tulee olla käsisuihkut.
- Wc-istuimien on sijoitettava siten, että kaksi avustajaa mahtuu tarvittaessa avustamaan asiakasta.
- Siivouksen helpottamiseksi kaikissa wc-tiloissa tulisi olla lattiakaivo.
- Asiakashuoneen wc-tilassa tulee olla varrellisille siivousvälineille harjateline.

Oleskelu- ja ruokailutilojen lähellä tulee olla käsienpesupiste

- Käsienpesupisteen varusteisiin kuuluu nestesaippua, kertakäyttöpaperipyyhkeet ja niille tarkoitettu teline.
- Käsienpesupiste suositellaan varustettavaksi valokennolla toimivalla hanalla.
- Asukkaiden juomavesi tulee olla mahdollista ottaa muualta kuin käsienpesupisteestä.
- Oleskelutilojen läheisyydessä tulisi olla yksi esteetön wc.
- Wc-tilat eivät saa avautua suoraan elintarvikkeiden valmistustilaan.

4 Lainsäädäntö ja ohjeet

- Terveydensuojelulaki 763/1994
- Terveydensuojeluasetus 1280/1994
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/2015)
- Tupakkalaki (549/2016)
- Kodinomaista palveluasumista hygieenisesti, Ympäristökustannus Oy 2020
- Terveydensuojelulain 13 §:n mukaisen ilmoitusmenettelyn soveltamisohje, sosiaalihuollon ja varhaiskasvatuksen toimintayksiköt 1/2019
- Oulun seudulliset jätehuoltomääräykset (Hailuoto, Kempele, Lumijoki ja Oulu)
- Lakeuden EKO:n jätehuoltomääräykset (Liminka, Muhos ja Tyrnävä)
- Oulun seudun ympäristötoimen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma

5 Yhteystiedot

Oulun seudun ympäristötoimi

www.ouka.fi/terveelliset-tilat

Ympäristöterveydenhuollon neuvonta: arkisin klo 9-15, puh. 044 703 6700

Sähköposti: ymparisto(at)ouka.fi

Postiosoite: PL 34, 90015 Oulun kaupunki

Käyntiosoite: Solistinkatu 2, 90140 Oulu

Toimialueena Hailuoto, Kempele, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulu ja Tyrnävä

